

2.4. Управлінські комунікативні системи

Ільченко Б. В.

bogdan_ilch@ukr.net

старший викладач кафедри соціології,
факультету управління персоналом,
соціології та психології

ДВНЗ “Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана”
м. Київ, Україна

КОМУНІКАЦІЙНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Складні виклики, які стоять перед українським суспільством, потребують суттєвого переосмислення принципів, підходів та інструментарію реалізації суспільних трансформацій. Це, в свою чергу, актуалізує потребу у модернізації традиційних, а також застосуванні нових інструментів діалогу між владою та громадянським суспільством.

Традиційним інструментом, легітимною формою вирішення соціально-економічних та політичних протиріч, зменшення рівня конфліктності та соціальної напруженості в суспільстві є інститут соціального діалогу.

У Резолюції про трипартизм та соціальний діалог [1], ухваленій Міжнародною організацією праці (18.06.2002 р.) соціальний діалог визначається як цінний демократичний засіб вирішення соціальних проблем.

Підсумковий документ ООН щодо порядку денного сталого розвитку до 2030 р. закликає стимулювати і заохочувати ефективне партнерство між державними організаціями, між державним і приватним сектором та між організаціями громадянського суспільства, спираючись на досвід і стратегії використання ресурсів партнерів. Міжнародна організація праці наголошує на тому, що соціальне партнерство є одним з найбільш ефективних шляхів забезпечення сталого розвитку, а одним із інструментів його реалізації - соціальний діалог, який має ґрунтуватися як на традиційних (трипартизм), так і нових формах співпраці між урядами,

”

організаціями працівників і роботодавців, між державним і приватними секторами і організаціями громадянського суспільства для максимального підвищення якості життя [2].

В Україні різні форми та інструменти публічного та соціального діалогу (трипартизм) формально функціонують та, знову ж таки, формально забезпечують долучення соціальних партнерів до процесів розробки та реалізації стратегічних рішень в сфері державного управління. Про проблеми чинної моделі соціального діалогу в Україні (насамперед йдеться про трипартизм) сказано вже багато [3, 4].

Однією з ключових проблем чинної моделі соціального діалогу в Україні, на наш погляд, є недосконалість системи публічних комунікацій, що призводить до «кастовості» та «закритості» процесів в рамках діалогу, монополізації окремими його суб`єктами права представляти інтереси великих соціальних спільнот (бізнесу, найманих працівників) у діалозі з владою.

Цілком очевидно, що суспільство як цілісний соціальний організм, єдина система не може існувати без комунікативних зв'язків між людьми. Комунікація є тим процесом, який виникає у суспільстві й, водночас, забезпечує його утворення; разом вони існують і розвиваються.

На думку Г. Г. Почепцова: «Під комунікацією ми будемо розуміти процеси перекодування вербальної у невербальну і невербальної у вербальну сфери. ...Тобто для комунікації суттєвим є перехід від говоріння Одного до дій Іншого» [5]. На переконання Л. П. Макаренка «...йдеться про те, що комунікація має слугувати досягненню бажаного результату... бажаних соціальних реакцій» [6].

На думку італійського дослідника П.Мачіні, під комунікаціями варто розуміти "просторово-символічну діяльність суспільства, в межах якої внаслідок соціальної диференціації взаємодіють та вступають у конкуренцію різні системи з метою утвердити свою точку зору з питань, які загалом стосуються суспільного інтересу" [7].

Публічну комунікацію як засіб транспарентності соціального діалогу також варто розглядати через розуміння змісту публічної сфери. За визначенням Ю.Хабермаса, "публічна сфера – це та сфера соціального життя, де формується

громадська думка, це арена, форум публічного дискурсу з приводу соціально-політичних проблем життя та розвитку суспільства" [8]. Відповідно публічна сфера "стосується комунікативних інтересів, властивих будь-якому суспільству в цілому, які трансформуються в конкретні практичні дії, спрямовані на реалізацію цілей, які поділяються всіма його членами" [8].

Таким чином, створення ефективної системи публічних комунікацій є важливим атрибутом подальшої інституалізації соціального діалогу як в традиційній трипартійній, так і в мультипартійній моделі, яка базується на максимальному представництві інтересів громадськості (стейкхолдерів) в рамках реалізації політики в соціально-трудовій та соціально-економічній сферах. Саме завдяки цій системі можливе забезпечення прозорості, відкритості та інклюзивності соціального діалогу.

В якості прикладу функціонування такої системи в європейському співтоваристві можна привести Кодекс належної практики участі громадськості в процесі прийняття рішень CONF/PLE(2009) CODE1 [9], який описує участь громадськості як «залучення осіб до неофіційних інституцій, таких як громадські організації, об'єднання, громадські ініціативи, та їх участь у загальних процесах розробки державної політики».

Кодексом визначено чотири рівні участі, залежно від ступеня її інтенсивності у процесі прийняття рішень:

Інформація – як правило, на цьому етапі змістом процесу є надання органами влади інформації сектору ІГС.

Консультації – цей процес передбачає вивчення органами державної влади думки громадськості з різних питань суспільного життя. Від ІГС очікуються зауваження, зворотній зв'язок і рекомендації. Як правило ініціаторами консультацій виступають державні органи.

Діалог – може бути ініційований будь-якою стороною і являє собою двостороннє обговорення певної сфери спільних інтересів (діалог взаємодії). Форми діалогу можуть бути від відкритих слухань до регулярних чи спеціальних засідань.

Партнерство – найвища форма громадської участі, яка передбачає спільну відповідальність на всіх етапах політичного процесу в таких формах, як форуми за

участю всіх зацікавлених сторін, утворення органів, що приймають спільні рішення, або залучення ІГС до надання певних послуг (аутсорсинг).

В контексті модернізації чинної моделі соціального діалогу [10] в частині покращення практики публічних комунікацій доцільним, на наш погляд, є застосування так званого стейкхолдерно-орієнтованого підходу, відповідно якого стейкхолдерами в соціальному діалозі є суб'єкти, які володіють певною часткою ресурсу (інформаційним, комунікаційним, інвестиційним, адміністративним, фінансовим, людським та інтелектуальним) за допомогою багатопараметричного впливу активно взаємодіють в системі соціально-економічних та соціально-трудових відносин, утворюють мережу зацікавлених осіб і формують відповідну мережу (а саме - об'єднання роботодавців та профспілок, органи, які забезпечують організацію процесу соціального діалогу тощо).

На наш погляд, осучаснення комунікаційної складової соціального діалогу в Україні потребує:

1) модернізації механізмів та інструментів обміну інформацією, процедур проведення переговорів, узгоджувальних та інших процедур, укладання угод та контролю за їх дотриманням, зворотного зв'язку між його суб'єктами та громадським суспільством на усіх його рівнях;

2) розробки моделі та запровадження Платформи «Спільний інформаційний простір соціального діалогу», яка би покращувала оперативність, зручність, системи публічних комунікацій в рамках соціального діалогу шляхом застосування сучасних ІКТ;

3) реалізації принципу інклюзивності, а саме забезпечення недискримінаційного доступу суб'єктів сторін до інформації та участі у переговорному процесі, а також прийнятті рішень органами соціального діалогу.

Література:

1. Резолюція про трипартизм та соціальний діалог. - Міжнародна організація праці, 18.06.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ilo.gov.ua/assets/files/IntLaws/resolution_t_sd.doc.

2. Доповідь V Генерального директора «Сталий розвиток, гідну працю і зелені робочі місця». - 102-а сесія МКП, Женева, 2013 р.
3. Внучко С., Ільченко Б., Рой В. Як налагодити ефективний соціальний діалог в Україні? Підготовлено під егідою за сприяння проекту «Громадська синергія», що фінансується ЄС та Міжнародним фондом «Відродження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: scc.org.ua/content/yak-nalagoditi-efektivniy-socialniy-dialog-v-ukrayini.
4. Ільченко Б. В. «Від стратегії реформування – до сталого розвитку» // Журнал «Роботодавець», №5, 2017 р. – с.24-25.
5. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М. : «Рефл-бук», К. : «Ваклер», 2001. – с. 15.
6. Макаренко Л. П. Політична комунікація як визначальна складова демократичної політичної системи / Л. П. Макаренко // Гілея : науковий вісник. – Серія : Політичні науки. – 2014. – Вип. 82. – с. 427.
7. Parlamento Europeo. 5 aprile 2013. Relazione sui rischi di violazione nell'UE e particolarmente in Italia. Della liberta di espressione e di informazione (articolo 11, paragrafo 2 della Carta dei diritti fondamentali).
8. Habermas J. The Public Sphere in Seidman, S (ed.) / Jurgen Habermas on Society and Politics. – Boston : Beacon Press, 2013.
9. Кодекс рекомендуемой практики гражданского участия в процессе принятия решений Совета Европы. Принят Конференцией МНПО на заседании 1 октября 2009 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_Russian_final.pdf.
10. Аналітичний огляд з питань сучасного стану та перспектив імплементації положень Глави XXI Угоди про Асоціацію Україна - ЄС щодо розвитку публічних комунікацій та соціального діалогу; Дорожня карта «Стратегія модернізації соціального діалогу в Україні» // Журнал «Роботодавець», лютий-березень 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://issuu.com/robotodavets.in.ua/docs/robotodavez_02-2019